

AL SERVEI DEL NOSTRE POBLE

[1] La commemoració dels vint-i-cinc anys del document de l'episcopat català *Arrels cristianes de Catalunya* és una ocasió especialment idònia per reafirmar la validesa i l'actualitat del seu missatge, i alhora renovar el nostre compromís i el de tota l'Església Catòlica a Catalunya envers el nostre poble.

Fou una proposta valenta i oportuna, amb unes reflexions ofertes «als cristians de les nostres diòcesis en primer lloc, com a punts d'orientació, i a tot el nostre poble com a contribució, des del nostre ministeri episcopal, al bé comú del país». També avui, com aleshores, hem de «revisar si som prou generosos i creatius per assolir una presència activa i comunicativa de la nostra fe, en tot el teixit social, cultural i institucional de la societat catalana».¹

Per mitjà d'aquell document, els bisbes volgueren transmetre essencialment un triple anunci. En primer lloc, l'afirmació i el reconeixement dels elements que identifiquen Catalunya; en segon lloc, la constatació de la presència fecunda de la fe cristiana i de l'Església al llarg de tota la història catalana, contribuint decisivament a la configuració de la seva realitat; en tercer lloc, la formulació del compromís de l'Església a seguir servint la societat catalana, tot reconeixent-ne els canvis profunds, socials i culturals, que s'hi havien produït en els últims anys. És sobretot aquest darrer missatge el que avui adquireix nova actualitat ja que comprovem com aquelles transformacions s'han anat aprofundint i també han aparegut nous factors que cal tenir en compte, especialment un nou clima cultural en el qual Déu desapareix de l'horitzó de l'home, que així intenta esdevenir el centre de tot.

[2] No ens proposem, ni de bon tros, examinar exhaustivament les llums i les ombres que han planat sobre el nostre país durant aquest darrer quart de segle, però sí identificar aquells canvis substancials que configuren una situació nova i que exigeixen, també, noves formes d'evangelització i de creixement de la presència i l'acció pastoral de l'Església en les nostres terres. En aquest

¹ Els Bisbes de Catalunya, *Arrels Cristianes de Catalunya*, 27 de desembre de 1985, apartat 1r, nn. 2 i 5.

sentit, valorant l'herència cristiana que ens ha configurat, caldrà obrir-se de nou a l'encontre de la persona i el missatge de Jesucrist.

La Providència ha volgut que aquest aniversari assenyalat s'escaigués poques setmanes després de l'estada entre nosaltres del successor de l'apòstol Pere, el Papa Benet XVI, els dies 6 i 7 de novembre de 2010, quan ha vingut a Barcelona per dedicar la basílica de la Sagrada Família i visitar l'Obra Benèfica Social del Nen Déu.

Els nostres cors tenen ben present encara, amb agraïment, aquella memorable jornada, que en paraules del mateix estimat visitant representava «el cim i la desembocadura d'una història d'aquesta terra catalana que, sobretot des del final del segle XIX, va donar una plèiade de sants i de fundadors, de màrtirs i de poetes cristians».² Feia referència, així, a aquelles arrels cristianes que havien ocupat l'atenció dels bisbes ara fa 25 anys. La basílica de la Sagrada Família i l'Obra del Nen Déu són, en efecte, fruits de persones que volgueren arrelar-se en la fe cristiana per orientar les seves vides al servei de Déu i del proïsme. En donem moltes gràcies a Déu!

[3] Aquesta felix coincidència –i el ric magisteri que Benet XVI va pronunciar entre nosaltres, utilitzant amb normalitat la nostra llengua– ens mena vers la millor manera de commemorar les noces d'argent del document *Arrels cristianes de Catalunya*. Havent estat confirmats en la fe pel Sant Pare, ens proposem i volem proposar a tot el poble cristià que peregrina a Catalunya de servir la nostra societat, guiats per la llum de l'Evangelí, amb un nou impuls i coratge, tot multiplicant «els gestos concrets de solidaritat efectiva i constant, manifestant així que la caritat és el distintiu de la nostra condició cristiana».³ Una realitat que és una oportunitat per a una nova proposta de la fe cristiana que, des de la llibertat i la proximitat a totes les persones, proclama: «Déu t'estima. Crist ha vingut per tu. Sí, l'Església predica aquest Déu, no parla d'un Déu desconegut sinó del Déu que ens ha estimat fins a tal punt, que el seu Fill s'ha fet home per nosaltres».⁴ Un fet que, al mateix temps que ens obre a una

² Benet XVI, *Homília a la Sagrada Família*, Barcelona 7 de novembre de 2010.

³ Benet XVI, *Paraules durant la visita a l'Obra Benèfica Social del Nen Déu*, Barcelona 7 de novembre de 2010.

⁴ Assemblea especial per a Europa del Sínode dels Bisbes, *Declaració final*, 13 de desembre de 1991, n. 3.

esperança que supera totes les nostres expectatives, ens impulsa a treballar per un món més just i fratern.

1. VALORACIÓ DE LA NOSTRA IDENTITAT COL·LECTIVA

[4] Havent transcorregut vint-i-cinc anys del document *Arrels Cristianes de Catalunya*, els bisbes avui ratifiquem i continuem el que aleshores els nostres germans en el ministeri oferien a la comunitat catòlica i a tota la societat catalana. Com a pastors de l'Església, manifestem el nostre profund amor pel país i ens posem al seu servei perquè sentim la urgència d'anunciar-li la persona de Jesucrist i el seu Regne, que són per a nosaltres el tresor més gran que tenim.⁵ Reiterem la crida a projectar aquest amor social en els deures cívics envers les institucions i organismes de govern, així com en el compromís d'impregnar d'esperit cristià tota acció amb projecció social. Igualment, en continuïtat amb els nostres predecessors, reconeixem la personalitat i els trets nacionals propis de Catalunya, en el sentit genuí de l'expressió, i defensem el dret a reivindicar i promoure tot el que això comporta, d'acord amb la doctrina social de l'Església.⁶

Joan Pau II, parlant el 1988 al Parlament Europeu a Estrasburg sobre la Unió Europea, que es preparava per a una major integració política dels seus Estats membres, afirmava que «els pobles europeus units no acceptaran la dominació d'una nació o d'una cultura sobre les altres, sinó que sostindran el dret igual per a tots d'enriquir els altres amb la seva diversitat».⁷ En el context europeu i mundial actual, el poble català vol i pot oferir la seva contribució des de la seva especificitat, arrelat en la seva història, la seva cultura i la seva llengua mil·lenàries.

⁵ Cf. Mt 13,44-46.

⁶ Els Bisbes de Catalunya afirmaven: «Com a bisbes de l'Església a Catalunya, encarnada en aquest poble, donem fe de la realitat nacional de Catalunya, afaïçonada al llarg de mil anys d'història i també reclamem per a ella l'aplicació de la doctrina del magisteri eclesial: els drets i els valors culturals de les minories ètniques dins d'un Estat, dels pobles i de les nacions o nacionalitats, han de ser respectats i, fins i tot, promoguts pels Estats, els quals de cap manera no poden, segons dret i justícia perseguir-los, destruir-los o assimilar-los a una altra cultura majoritària. L'existència de la nació catalana exigeix una adequada estructura jurídic-política que faci viable l'exercici dels drets esmentats. La forma concreta més apta per al reconeixement de la nacionalitat, amb els seus valors i prerrogatives, pertoca directament a l'ordenament civil.» *Arrels Cristianes de Catalunya*, 27 de desembre de 1985, apartat 3: *El fet de la nacionalitat catalana*, n. 8.

⁷ Joan Pau II, *Discurs al Parlament Europeu*, Estrasburg, 11 d'octubre de 1988, n. 4.

[5] Els drets propis de Catalunya, així com de tots els pobles de la terra, estan fonamentats primàriament en la seva mateixa identitat com a poble. L'Església, a Catalunya i arreu, moguda pel seu amor a la persona humana i a la seva dignitat, considera que «hi ha una sobirania fonamental de la societat que es manifesta en la cultura de la nació. Es tracta de la sobirania per la qual l'home és, al mateix temps, sobirà suprem»,⁸ i per això no vol que «aquesta sobirania fonamental es converteixi en presa d'interessos polítics o econòmics».⁹

Avui s'han manifestat nous reptes i aspiracions, que afecten la forma política concreta com el poble de Catalunya s'ha d'articular i com es vol relacionar amb els altres pobles germans d'Espanya en el context europeu actual. Com a pastors de l'Església, no ens correspon a nosaltres optar per una determinada proposta a aquests reptes nous, però defensem la legitimitat moral de totes les opcions polítiques que es basin en el respecte de la dignitat inalienable de les persones i dels pobles i que recerquin amb paciència la pau i la justícia. I encoratgem el camí del diàleg i l'entesa entre totes les parts interessades a fi d'assolir solucions justes i estables, que fomentin la solidaritat, exigència directa de la fraternitat humana i cristiana.¹⁰ El futur de la societat catalana està íntimament vinculat a la seva capacitat per integrar la diversitat que la configura. Un procés que caldrà teixir amb la participació de tots, tenint en compte els drets i deures que es deriven de la dignitat personal, i que ha de restar obert als valors transcendents, a aquell plus d'ànima que ennobleix i fonamenta l'acció política i social al servei de l'home i de tot l'home.

2. LA CONTRIBUCIÓ DEL CRISTIANISME I DE L'ESGLÉSIA

[6] Com feren els bisbes de Catalunya en el document esmentat, tornem a pensar en la nostra Església, inserida en la història i en el present del poble català. Ens hi estimula el Papa Benet XVI quan ens convoca a una “*nova evangelització*”: «Hi ha regions del món que encara esperen una primera evangelització, altres que l'han rebuda, però que necessiten d'un treball més profund, altres finalment, en les quals l'Evangeli ha arrelat des de fa molt de

⁸ Joan Pau II, *Discurs a la UNESCO*, París 2 de juny de 1980, n. 14.

⁹ Íbidem, n. 15.

¹⁰ Cf. Joan Pau II, Carta Encíclica *Sollicitudo Rei Socialis*, 1987, nn. 38-40.

temps, donant lloc a una veritable tradició cristiana, però on en els últims segles -per dinàmiques complexes- el procés de secularització ha produït una greu crisi del sentit de la fe cristiana i de la pertinença a l'Església [...] (Caldrà) promoure una renovada evangelització en els països on ja ha ressonat el primer anunci de la fe i on estan presents Esglésies d'antiga fundació, però que estan vivint una progressiva secularització de la societat i una mena d'*eclipsi* del sentit de Déu que constitueix un desafiament de cara a trobar mitjans adequats per tornar a proposar la perenne veritat de l'Evangeli de Crist».¹¹

Els estudis històrics i sociològics ens confirmen que Catalunya, la seva cultura i la seva identitat, no es poden entendre sense la presència de la fe cristiana, que ha estat veritablement fecunda i positiva, fins al punt d'haver contribuït decisivament a la configuració de la identitat catalana. Aquesta contribució consisteix, en primer lloc, en la quantitat considerable de personalitats i d'obres socials, culturals, assistencials o educatives, nascudes de la fe cristiana o il·luminades per ella. Però també ens referim a l'àmbit més profund del sentit de la vida, de la concepció de la persona humana i de la societat, dels drets humans, de la idea de treball, de progrés, de llibertat, de compromís, d'economia, de creació artística, entre d'altres. La fe cristiana ha aportat en aquesta dimensió essencial per a tota persona el que creu que és la veritat sobre l'ésser humà, manifestada plenament en la persona de Jesucrist. Per tant, la fe cristiana no ha estat per a la nostra història, ni podrà ser-ho mai, un pur sentiment, ni tampoc una ideologia o un mite, sinó una veritable força transformadora de la persona humana, de la cultura i de la societat.

[7] En efecte, cal dir que la configuració de Catalunya en l'àmbit de les tradicions, dels costums i de les lleis, també és hereva d'aquells principis objectius que fonamenten l'ètica i el dret, més enllà de tot pragmatisme polític i de tot positivisme jurídic: l'afirmació de la dignitat inviolable de la persona i la vida humana amb el seu destí transcendent, la responsabilitat personal, el bé comú, el destí social de tots els béns, el principi de subsidiarietat, etc. Deixant ben clar que l'Església no es predica a si mateixa ni busca privilegis, ella ha

¹¹ Benet XVI, *Homilia de les primeres vespres de la solemnitat de St. Pere i St. Pau*, 28 de juny de 2010. Veure també Benet XVI, Carta Apostòlica en forma de Motu proprio *Ubicumque et semper*, 21 de setembre de 2010.

transmès aquests principis per mitjà d'un "humanisme", fruit d'una síntesi fecunda entre fe i cultura, que amb el temps ha amarats més i més la nostra societat. Com diu Benet XVI, «el món de la raó i el món de la fe -el món de la racionalitat secular i el món de les creences religioses- necessiten l'un de l'altre i no haurien de tenir por a mantenir un diàleg profund i continuat, pel bé de la nostra civilització».¹²

Actualment hi ha qui sosté que es poden defensar i viure els valors heretats sense fer cap referència a la fe cristiana. Creiem que això, tot i ser possible en un primer moment com per força d'inèrcia, difícilment es podrà mantenir en el temps si s'exclou explícitament de la societat l'esperit humanitzador de l'Evangeli de Jesucrist, que l'Església anuncia. De mica en mica se n'esvairia el vigor, com un arbre que se sosté només per un breu temps quan té les arrels seques, o com un llac que, tot i estar encara ple, ha perdut la font o el riu que li renova l'aigua. Al contrari, la recuperació vital de les arrels cristianes suposarà sens dubte un veritable revifament de l'humanisme en totes les seves dimensions, ja que la religió «no és mai un problema que els legisladors hagin de solucionar, sinó una contribució vital al debat nacional».¹³

3. EL TESTIMONI D'ANTONI GAUDÍ I "LA SAGRADA FAMÍLIA"

[8] La recent visita del Sant Pare a Barcelona amb la dedicació de la basílica de la Sagrada Família, ens ha permès de redescobrir un gran testimoni contemporani de la fecunditat de les arrels cristianes a la nostra societat catalana.

Antoni Gaudí i Cornet (1852-1926) va ser, a la vegada, un artista genial i un cristià exemplar. Visqué la seva professió d'artista com una missió encomanada per Déu. Igual que el servent fidel de la paràbola de l'Evangeli, va saber fer rendir els molts talents que havia rebut.¹⁴ Mentre construïa els seus edificis per a Déu i per als homes, ell mateix s'anava construint plenament com a home. Tal com ha explicat Benet XVI, «Gaudí va voler unir la inspiració que li

¹² Benet XVI, *Discurs als Representants de la societat britànica al Westminster Hall*, Londres 17 de setembre de 2010.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Cf. Mt 25,14ss.

arribava dels tres grans llibres en els quals s'alimentava com a home, com a creient i com a arquitecte: el llibre de la natura, el llibre de la Sagrada Escripura i el llibre de la Litúrgia. Així va unir la realitat del món i la història de la salvació, tal com ens és narrada a la Bíblia i actualitzada en la Litúrgia. Va introduir pedres, arbres i vida humana dins del temple, perquè tota la creació convergís en la lloança divina, però a la vegada va posar els retaules fora, per situar davant els homes el misteri de Déu revelat en el naixement, passió, mort i resurrecció de Jesucrist. D'aquesta manera, va col·laborar genialment a l'edificació de la consciència humana ancorada en el món, oberta a Déu, il·luminada i santificada per Crist».¹⁵ D'aquesta manera, ens ensenya el Papa, Gaudí va superar «l'escissió entre consciència humana i consciència cristiana, entre existència en aquest món temporal i obertura a la vida eterna, entre bellesa de les coses i Déu com a Bellesa».¹⁶

Tal com succeeix en l'Escripura vista amb ulls de fe, també en la basílica de la Sagrada Família, la centralitat és per a Jesucrist, el Verb fet carn, Déu fet home, que és «el camí, la veritat i la vida».¹⁷ Resseguint els textos bíblics, les façanes del Naixement, de la Passió i –quan estigui acabada– de la Glòria, posen a la vista de tothom la vida del nostre Redemptor. En la primera, mostra l'entrada de Déu en la nostra història: el Fill unigènit de Déu es fa home en les entranyes virginals de Maria. És una explosió exuberant de la creació, que esclata de goig per la vinguda del Crist. Després, aquest Jesús que neix en Goig morirà a la Passió per nosaltres (segona façana) i ressuscitarà, alliberant-nos del poder del Mal i obrint-nos les portes de la Glòria, que quedarà representada en la façana principal. L'interior, grandios i fascinant, està tot ell inspirat en el llibre de l'Apocalipsi, el darrer dels llibres de la Bíblia, i està concebut com la ciutat santa, la nova Jerusalem, «que baixava del cel, venint de Déu, i envoltada de la seva glòria».¹⁸

[9] Estem profundament agraïts al Papa Benet XVI que, tot explicant la simbologia de l'obra mestra de Gaudí, ens hagi recordat de nou la centralitat de Jesucrist en la vida de l'Església i del món: «El Senyor Jesús és la pedra que

¹⁵ Benet XVI, *Homilia a la Sagrada Família*, Barcelona 7 de novembre de 2010.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Jo 14,6.

¹⁸ Ap 21,10.

suporta el pes del món, que manté la cohesió de l'Església i que recull en unitat final totes les conquestes de la humanitat. En Ell tenim la Paraula i la presència de Déu, i d'Ell rep l'Església la seva vida, la seva doctrina i la seva missió. L'Església no té consistència per si mateixa, està cridada a ser signe i instrument de Crist, en pura docilitat a la seva autoritat i en total servei al seu mandat. L'únic Crist funda l'única Església, Ell és la roca sobre la qual es fonamenta la nostra fe».¹⁹

Professem fermament que «Jesucrist és el mateix ahir i avui i pels segles»,²⁰ i al mateix temps ens adonem que, com a Església de Jesucrist cridada a ser amb Ell «llum del món»,²¹ hem de trobar nous camins i llenguatges per anunciar-lo de forma entenedora i atraient al món d'avui. En aquesta tasca apassionant, l'exemple i l'obra d'Antoni Gaudí ens encoratgen i ens estimulen; i sabem que és el mateix Crist qui ens guia en aquesta recerca, ja que Ell ha promès d'estar amb nosaltres «dia rere dia fins a la fi del món».²²

4. LA FE CRISTIANA I ALGUNS REPTES ACTUALS

[10] Pensem i desitgem que la fe cristiana pugui continuar essent per a Catalunya una veritable font de vida, però som conscients que, si volem que la fe cristiana fecundi amb nou vigor la societat catalana en el context cultural i socioeconòmic actual, ens cal reflexionar a la llum de l'Evangeli sobre alguns grans temes que la condicionen i configuren en aquests inicis del segle XXI.

a) *Consolidació de la democràcia participativa*

Durant aquests últims decennis, observem que la democràcia representativa i les institucions del nostre país s'han consolidat. Valorem molt positivament aquest període de pau i d'entesa social que ha permès grans progressos en l'ordre social, econòmic i cultural.

Tanmateix, ens preocupen dos factors. Per una banda, observem una certa fatiga i desencís, tant envers l'estament polític i els governants, com

¹⁹ Benet XVI, *Homilia a la Sagrada Família*, Barcelona 7 de novembre de 2010.

²⁰ He 13,8.

²¹ Cf. Mt 5, 14; Jo 8,12; Jo 9,5.

²² Mt 28,20.

respecte de les institucions. Aquest desànim condueix, sovint, a la indiferència respecte la cosa pública, a la no participació i a la deixadesa. Per l'altra, detectem un greu oblit i una desvinculació dels fonaments ètics que fan possible una democràcia viva i estable.

Aquest oblit es fa ben palès ocasionalment, amb motiu del descobriment de casos de corrupció o en les anàlisis profundes de la mateixa crisi econòmica. Però també és efectiu d'una manera subtil i invisible quan es legisla i es governa només amb criteris positivistes i pragmàtics.

Entenem que una societat arrelada en la fe cristiana ha de beure constantment de la font inesgotable dels principis ètics i dels seus fonaments. Vindrà d'aquí la revaloració de la democràcia, del sistema legal, de les institucions i de la tasca política. Avui, un vertader desafiament per a la democràcia, el constitueixen els principis ètics que han de regular les lleis i les decisions. En aquest sentit, la fe cristiana pot oferir elements per a purificar la raó, que sempre ha de promoure la dignitat de la persona humana.²³

b) Per una laïcitat positiva

[11] En els darrers decennis, el procés de secularització de moltes societats a Europa s'ha afermat, i Catalunya, en continuïtat amb la resta del continent, no ha quedat al marge d'aquest procés. També a casa nostra, l'encaix de l'Església i de la fe cristiana en la societat i en la cultura contemporànies, és una qüestió tothora oberta i debatuda sobre la qual les posicions a vegades, dissortadament, encara es polaritzen massa. D'acord amb el nostre tarannà català més genuí, conciliador i dialogant, convidem tothom a superar definitivament actituds bel·ligerants i a promoure una sana laïcitat que, tot i deixant ben clara la distinció entre l'esfera política i l'esfera religiosa, reconegui suficientment la llibertat religiosa i la funció positiva de la religió i de les institucions religioses en la vida pública.

Som ben conscients que la secularitat i la laïcitat positiva, en el sentit com és afirmada per l'Església, ha passat a la cultura democràtica d'Occident gràcies precisament a l'herència cristiana, que beu de la fe en Déu creador i acull les paraules del mateix Jesucrist: «Doneu al Cèsar el que és del Cèsar, i

²³ Cf. Benet XVI, *Discurs als Representants de la societat britànica al Westminster Hall*, Londres 17 de setembre de 2010.

a Déu el que és de Déu».²⁴ Aquesta laïcitat positiva i oberta comporta: la independència mútua del poder polític i de l'Església, el reconeixement del fet religiós com a humanitzador i com a motor de progrés, la valoració de la tradició cultural que li és pròpia i l'acceptació del relleu públic de la fe, tant pel que fa a la seva manifestació exterior (litúrgia, evangelització), com pel que fa a la seva projecció ètica en la configuració de la societat. En tot cas, una sana laïcitat demanarà almenys el reconeixement del dret de ciutadania als cristians com a tals, considerats tant individualment com en grup, amb els drets i els deures que es reconeixen a tots els ciutadans.

Tal com afirmà Benet XVI a París davant les màximes autoritats de l'estat francès ara fa dos anys, «és fonamental, d'una banda, insistir en la distinció entre l'àmbit polític i el religiós per tutelar la llibertat religiosa dels ciutadans així com la responsabilitat de l'Estat envers ells, i d'una altra, adquirir una consciència més clara de les funcions insubstituïbles de la religió per a la formació de les consciències i de la contribució que pot aportar, juntament amb altres instàncies, per a la creació d'un consens ètic de fons a la societat».²⁵

c) *La diversitat de valors, d'estils de vida i de creences*

[12] Com s'indicava a *Arrels cristianes de Catalunya*, la nostra societat és plural, també des del punt de vista religiós. Durant aquest quart de segle, la pluralitat entre nosaltres ha crescut significativament. Fruit de les llibertats conquerides, s'hi expressen maneres de viure i de creure molt diferents, i l'arribada de nombrosos immigrants procedents d'altres àrees culturals ha fet de Catalunya una societat multicultural i plurireligiosa. Tot plegat és un signe de la vitalitat del poble català i de la vida interior que hi ha en ell. Però aquesta constatació ens exigeix un doble compromís. Per una banda, el deure d'evitar el relativisme i el sincretisme mitjançant un correcte exercici de discerniment; per l'altra, superar la temptació de confrontació, mitjançant la col·laboració i el diàleg franc i obert. Tots dos compromisos són deures cristians i cívics, que

²⁴ Mc 12,17.

²⁵ Benet XVI, *Discurs a les Autoritats de l'Estat al Palau de l'Eliseu*, París, 12 de setembre de 2008.

contribueixen a bastir una societat desenvolupada i en pau, que inclou, com diu Benet XVI a la seva Encíclica *Caritas in Veritate*, la seva dimensió espiritual.²⁶

Ens estimula a un diàleg fecund amb la societat catalana contemporània la iniciativa cultural que proposa el mateix Sant Pare Benet XVI amb el que ha anomenat l'*atri dels gentils*: «Crec que l'Església hauria d'obrir també avui una espècie d'*atri dels gentils* on els homes puguin entrar en contacte d'alguna manera amb Déu sense conèixer-lo i abans que hagin trobat l'accés al seu misteri, al servei del qual està la vida interna de l'Església. Al diàleg amb les religions s'ha d'afegir avui sobretot el diàleg amb aquells per a qui la religió és quelcom d'estrany, per a qui Déu és desconegut i que, malgrat això, no voldrien estar simplement sense Déu, sinó acostar-s'hi almenys com a Desconegut».²⁷ Probablement, els desafiaments que ens presenta una cultura que es vol construir sense Déu són avui el repte cultural més important que haurem d'afrontar en el futur immediat, i ja ens hi vam referir en el nostre anterior Document *Creure en l'Evangelí i anunciar-lo amb nou ardor*.²⁸

d) *El fenomen polièdric de la globalització*

[13] També Catalunya s'ha vist afectada per l'extensió i l'aprofundiment del fenomen de la globalització. Tal com explica Benet XVI a la seva Encíclica poc abans citada, aquest és un fenomen ambivalent i complex del qual es pot fer un ús constructiu i alliberador per a l'ésser humà i els pobles o bé un ús negatiu.²⁹

En efecte, la globalització de les comunicacions i de la cultura no sempre va acompanyada d'una globalització dels drets elementals de la persona, del reconeixement de la seva dignitat. Per altra banda, pensant sobretot en el nostre poble, alhora que la globalització dóna la possibilitat d'accedir a la xarxa mundial des del que cadascú és, també constitueix un perill de dissolució de la pròpia identitat en categories i estils uniformadors i despersonalitzadors, imposats per una cultura dominant transversal que no coneix fronteres.

²⁶ Cf. Benet XVI, Carta Encíclica *Caritas in Veritate*, 2009, n. 77.

²⁷ Benet XVI, *Discurs a la Cúria Romana amb motiu del Nadal*, 21 de desembre de 2009.

²⁸ Els Bisbes de Catalunya, *Creure en l'Evangelí i anunciar-lo amb nou ardor*, Claret, Barcelona, 2007.

²⁹ Cf. Benet XVI, Carta Encíclica *Caritas in Veritate*, 2009, nn. 34-42.

El missatge de l'Evangelí és un missatge amb vocació universal i l'Església, per la seva catolicitat intrínseca, aspira a aquesta universalitat i a irradiar el tresor que hi ha en el seu interior a tots els pobles de la terra, tot respectant i valorant la singularitat de totes les cultures. La catolicitat de l'Església es caracteritza, precisament, per viure la universalitat sense anul·lar les identitats particulars.

e) *Els fluxos migratoris*

[14] Catalunya ha integrat des dels anys seixanta una quantitat considerable de persones immigrades procedents d'altres territoris d'Espanya. *Arrels cristianes de Catalunya* se'n feia ressò, considerant aquest fenomen beneficiós per a tots.

Avui Catalunya ha de fer front a un nou repte, més exigent en un cert sentit. És el flux migratori de persones procedents de països extracomunitaris, que introdueixen entre nosaltres categories culturals i costums molt diferents dels nostres. Això ocasiona un cert distanciament i una marginació social, sovint agreujada per la situació de precarietat i pobresa, provocada per la crisi econòmica. Cal tenir en compte el que Benet XVI afirma sobre això, que «cap país per ell mateix no pot ser capaç de fer front als problemes migratoris actuals. Tots podem veure el sofriment, el disgust i les aspiracions que comporten els fluxos migratoris. Com se sap, és un fenomen complex de gestionar; això no obstant, està comprovat que els treballadors estrangers, malgrat les dificultats inherents a la seva integració, contribueixen de manera significativa amb el seu treball al desenvolupament econòmic del país que els acull, així com al seu país d'origen a través de les trameses de diners. Òbviament, aquests treballadors no poden ser considerats una mercaderia o una mera força laboral. Per tant, no han de ser tractats com qualsevol altre factor de producció. Qualsevol emigrant és una persona humana que, com a tal, té drets fonamentals inalienables que han de ser respectats per tots i en qualsevol situació».³⁰

³⁰ Benet XVI, Carta Encíclica *Caritas in Veritate*, 2009, n. 62.

L'Església, animada per la tradició moral envers els forasters -heretada de l'Antic Testament que mana no oprimir l'immigrant,³¹ i segellada amb el Nou Testament, que revela que Jesús també va ser emigrant i que s'identifica amb el foraster que és acollit-,³² convida a l'amor generós envers l'immigrant, i el practica a través de tots els seus organismes de servei social i caritatiu.

L'objectiu ha de ser doble. Cal fer un esforç per garantir els drets dels nouvinguts, a fi que siguin tractats sempre amb la dignitat que correspon a tota persona humana, especialment si pateixen formes de vulnerabilitat social i econòmica. I alhora també cal ajudar-los a integrar-se en la nostra cultura i en la nostra societat, sense que perdin les seves peculiaritats pròpies i legítimes. Això resultarà més urgent, tractant-se de drets i deures regulats per la llei. I d'aquesta integració en sortirà també una renovació de les nostres comunitats cristianes, ja que molts són catòlics, però també una renovada societat catalana, tal com la llarga tradició de la nostra cultura palesa àmpliament amb les aportacions de les diverses emigracions, realitzant-se així un noble intercanvi de dons recíprocs. Sobretot en referència al dret a emigrar i a l'acolliment dels emigrants, tenint present el bé comú universal, que comprèn tota la família dels pobles, cal superar tot egoisme nacionalista³³ per part dels pobles que acullen, i alhora «els immigrants tenen el deure d'integrar-se al país d'acollida, respectant-ne les lleis i la identitat nacional».³⁴

f) *La crisi econòmica tan greu que patim*

[15] La greu crisi econòmica que travessa el món i colpeja persones i poblacions ha fet més palesa la precarietat de la nostra societat globalitzada, que sembla escapar al control dels estats i d'altres institucions internacionals. Les mesures per pal·liar-la que s'estan prenent i que poden acabar afectant sobretot els més febles i necessitats, reclamen que sigui exemplar la lluita contra el frau, el fre a l'enriquiment fàcil i injust, i que es promogui la creació de nous llocs de treball i que la solidaritat continuï augmentant.

³¹ Cf. Ex 23,9; Lv 19,33-34.

³² Cf. Mt 2,14 i 25,35.

³³ Cf. Joan Pau II, *Missatge per a la Jornada mundial de les Migracions*, 2 de febrer de 2001, n.3.

³⁴ Benet XVI, *Missatge per a la Jornada mundial de l'emigrant i el refugià*, 16 de gener de 2011.

No podem deixar de dir que aquests són moments de reflexió i d'anàlisi de com estem construint la nostra societat, no només els governants, sinó tots els ciutadans; i no podem defugir aquesta responsabilitat. Precisament, el Papa Benet XVI amb la seva Encíclica *Caritas in Veritate* proporciona una anàlisi valenta de quines són les arrels de les nostres veritables carències i quines han de ser, per tant, les vies per a un autèntic desenvolupament integral de les persones. Si el rerefons de la crisi econòmica és una crisi moral profunda, ens caldrà aprofundir –també a casa nostra–, per damunt de les necessàries solucions tècniques, la gran «vocació» a la qual està cridat l'home, tot home i dona, que és la vocació a la felicitat benaurada, a la vida en l'Esperit, feta de caritat divina i de solidaritat.³⁵

[16] Comptant amb l'ajuda de Déu, podem creure en la capacitat de reacció i regeneració de la nostra societat catalana per afrontar la crisi. Serà des d'una vida «virtuosa» i en especial amb l'austeritat, la justícia i la solidaritat, que trobarem camins de sortida i d'esperança per als més afectats per la crisi econòmica, amb una redistribució més justa de la riquesa i un exercici de «les virtuts humanes que faci sentir la bellesa i l'atracció de les bones disposicions per al bé»,³⁶ així com promovent activitats econòmiques veritablement productives i respectuoses amb la dignitat de la persona, que facin realitat que la persona humana sigui el centre de tota l'economia. L'esforç de concebre i realitzar projectes econòmicosocials capaços d'afavorir una societat més justa i un món més humà representa un repte dur, però també un deure estimulant, per a tots els agents econòmics i per als qui conreen les ciències econòmiques.³⁷

Cal que valorem i agraiïm tot el que s'està fent des de les comunitats parroquials i les institucions solidàries, especialment des de Càritas i altres institucions d'ajuda, amb tants voluntaris mobilitzats i tantes persones, que estan posant els recursos pastorals i d'assistència que l'Església té al seu abast, al servei dels afectats per aquesta crisi. I demanem que es mantingui i creixi aquest treball caritatiu, amb noves iniciatives que promoguin la solidaritat i la justícia, i alhora s'incentivin les activitats empresarials responsables per tal

³⁵ *Catecisme de l'Església Catòlica*, 1699 i 1726 (i també 1877 ss.).

³⁶ *Catecisme de l'Església Catòlica*, 1697 (i també 1803 ss.).

³⁷ Cf. Joan Pau II, *Missatge per a la Jornada Mundial de la Pau any 2000*.

de mantenir i ampliar els llocs de treball. Tots hem de continuar en el camí del servei i l'entrega generosa envers els qui més ho necessiten.

És hora, també, de mirar endavant i de treballar més esforçadament pensant en les generacions futures. Els bisbes fem una crida a tots els agents socials -autoritats, empresaris, dirigents, treballadors- a no decaure en l'esforç, malgrat la duresa de les circumstàncies, i a treballar amb esperança, fent-ho d'acord amb els grans valors humans i cristians. En aquest punt, constatem més que mai la vigència i actualitat plenes dels principis de la Doctrina Social de l'Església, dels quals és hora de fer-ne un nou descobriment i una nova difusió.³⁸

g) *La família i l'educació*

[17] Un dels àmbits més sensibles de la profunda crisi social que patim, és el de la família i de l'educació. Mirant-ho des del punt de vista de les arrels cristianes, hem de dir que, si les noves generacions no viuen prou bé els valors que fins ara han configurat la nostra cultura, és precisament perquè no s'ha produït correctament la transmissió d'aquests valors en els dos àmbits primaris de socialització, que són la família i l'escola.

Els avenços socials són en aquest terreny evidents, sobretot pel que fa a l'assimilació d'un tracte més personalista en la família i pel que fa a l'accés a l'educació de tothom, així com l'augment considerable de mitjans pedagògics. Però, tant la família com l'escola, com a institucions socialitzants i educadores de la persona en la seva integritat, pateixen una profunda crisi. Ambdues tenen en comú la missió d'educar, però sembla que la seva tasca educativa global hagi quedat desdibuixada i hagi perdut el seu sentit profund, el seu fonament, el seu contingut i la seva finalitat.

La visió cristiana reconeix la família com el nucli primari i fonamental de la societat: una comunitat de vida i d'amor, que està al servei de la vida humana. La família és l'àmbit en el qual la vida és rebuda com a do de Déu i fruit de l'amor dels esposos. Per això donem gràcies a Déu pels esposos que amb generositat viuen la «paternitat responsable» i fem una crida als esposos

³⁸ Cf. Consell Pontifici de la Justícia i de la Pau, *Compendi de la Doctrina Social de l'Església (2004)*, Claret, Barcelona, 2005.

cristians a una major fecunditat generosa, ja que el futur d'un poble són els seus fills. Com ens ha recordat Benet XVI, durant la seva estada entre nosaltres, «l'amor generós i indissoluble d'un home i d'una dona és el marc eficaç i el fonament de la vida humana en la seva gestació, en el seu infantament, en el seu creixement i en el seu terme natural. Només on hi ha amor i fidelitat neix i perdura la veritable llibertat. Per això, l'Església advoca per mesures econòmiques i socials adequades per tal que la dona trobi a la llar i en el treball la plena realització; perquè l'home i la dona que contrauen matrimoni i formen una família estiguin decididament recolzats per l'Estat; perquè es defensi la vida dels fills com a sagrada i inviolable des del moment de la seva concepció; perquè la natalitat sigui dignificada, valorada i recolzada jurídicament, socialment i legislativament. Per això, l'Església s'oposa a totes les formes de negació de la vida humana i dóna suport a tot allò que promogui l'ordre natural en l'àmbit de la institució familiar».³⁹

A la família pertanyen originàriament la missió, el dret i el deure de l'educació. La societat en general i l'escola en particular també eduquen, però a manera de prolongació d'aquell dret originari i inalienable dels propis pares. Els problemes apareixen quan la família només està al servei dels interessos individuals i la societat al servei d'una determinada ideologia. Sobretot, quan la mateixa educació no recupera el seu objectiu últim i no el clarifica. En efecte, superant la mera instrucció, l'educació té per finalitat ajudar a conformar un subjecte humà amb les qualitats morals i espirituals que haurien de caracteritzar una persona plenament madura.⁴⁰ De fet, no hi ha cap pedagogia o sistema educatiu que no contribueixi a crear un model d'ésser humà determinat. En el cas de l'educació cristiana, el model és Jesús mateix, amb totes les seves dimensions plenament humanes. L'Església, en proposar el model humà de Jesucrist, ho fa des del convenciment que està oferint un servei decisiu a la humanització de la societat.

[18] En aquesta hora cal també afirmar el valor fonamental de l'escola com a institució al servei de la transmissió de la cultura i de l'educació en la llibertat. Dintre de la seva proposta, l'ensenyament de la religió es presenta com un element fonamental per a promoure el coneixement i la llibertat dels alumnes

³⁹ Benet XVI, *Homília a la Sagrada Família*, Barcelona, 7 de novembre de 2010.

⁴⁰ Cf. Benet XVI, Carta Encíclica *Caritas in Veritate*, 2009, n. 61.

davant les grans preguntes que sempre estan presents a la seva vida. La classe de religió transmet el patrimoni cultural, les nostres arrels cristianes, i al mateix temps ajuda a afrontar les grans preguntes sobre el sentit de la vida i els grans valors que l'orienten. La institució escolar és un element decisiu per a promoure la participació en la construcció de la societat: «Amb raó podem pensar que el destí de la humanitat futura es troba en mans d'aquells que sabran donar, a les noves generacions que han de venir, raons per a viure i raons per a esperar».⁴¹

h) *Equilibri ecològic amenaçat*

[19] La constatació que ja feia *Arrels cristianes de Catalunya* que el creixement de mitjans i l'entorbiment de les consciències envers la protecció de la natura ens posa en perill d'autodestrucció, avui encara és més palesa, tot i haver augmentat la intensitat i el nombre de veus que criden a una més clara sensibilitat ecològica.

Ja el Sant Pare Joan Pau II advertia que «els greus problemes ecològics reclamen un canvi efectiu de mentalitat que porti a adoptar nous estils de vida».⁴² Les decisions sobre les relacions amb el nostre medi ambient -consum, estalvi i inversions-, han de respondre a la recerca de la veritat, la bellesa, la bondat i la comunió amb els altres homes, i han de referir-se sempre a estils de vida inspirats en la sobrietat, la templança, l'autodisciplina, tant en l'àmbit personal com social. Cal escapar a la lògica del mer consum i promoure formes de producció agrícola i industrial que respectin l'ordre de la creació i satisfacin les necessitats primàries de tots, basant-se en una consciència renovada per la interdependència que vincula entre ells tots els habitants del planeta. «La qüestió ecològica no s'ha d'afrontar tan sols per les perspectives terribles que la degradació ambiental perfila: s'ha de traduir, sobretot, en una forta motivació per a una autèntica solidaritat a escala mundial».⁴³

⁴¹ Concili Vaticà II, Constitució pastoral sobre l'Església en el món actual *Gaudium et Spes*, 31.3.

⁴² Joan Pau II, Carta Encíclica *Centesimus Annus*, 1991, n. 36.

⁴³ Consell Pontifici de la Justícia i de la Pau, *Compendi de la Doctrina Social de l'Església (2004)*, Claret, Barcelona, 2005, n. 486.

Celebrem aquesta cura i atenció envers allò natural, i creiem, com diu el Papa Benet XVI,⁴⁴ que la fe en un Déu creador ens permet assumir el deure de respectar la natura i les seves lleis, com a veritable do seu, i alhora fer-ne un ús responsable creant cultura al servei de tots, en solidaritat també amb les generacions futures. Amb tot, volem igualment subratllar que aquest amor a la naturalesa ha de començar, especialment, per l'estima i la cura de tota forma de vida, de manera particular per la persona humana -feta a imatge i semblança de Déu, com ensenya el llibre del *Gènesi*-,⁴⁵ i que és portadora d'un destí etern i això des del mateix inici fins a la seva fi natural.

5. CRIDA A VIURE I PRACTICAR L'EVANGELI DE L'ESPERANÇA

[20] Anunciar, celebrar, servir i viure concretament l'Evangelí de l'esperança és el programa fonamental que proposà Joan Pau II a l'Exhortació Apostòlica postsinodal *L'Església a Europa*, amb la qual donava una resposta a una societat europea en perill d'arraconar i menystenir la seva herència cristiana⁴⁶ i Benet XVI ens ha donat un bell mestratge sobre la grandesa de l'esperança cristiana en la seva Carta Encíclica *Spe salvi*.⁴⁷ El document episcopal *Arrels cristianes de Catalunya* i el més recent, signat també pels Bisbes de Catalunya el febrer del 2007, *Creure en l'Evangelí i anunciar-lo amb nou ardor*, ja feien una crida a l'evangelització de Catalunya amb la seva realitat històrica, cultural i nacional, i a la reactivació de la fe dins la societat i la cultura actuals. Els Bisbes de Catalunya volien amb això oferir el millor i més positiu servei que la fe dóna al món secular. Els cristians, en tots els àmbits d'aquest món, estem cridats a viure i proclamar l'Evangelí de l'esperança. Les resolucions i el missatge del nostre Concili Provincial Tarraconense, celebrat l'any 1995, són punts de referència segurs i lluminosos, també avui, per a posar en pràctica concretament aquesta nostra tasca d'anunciar Crist a tots els homes i dones.⁴⁸

En moments de crisi econòmica, moral i política ben preocupants, ens cal anunciar l'esperança. Això vol dir que un dels espais on més urgentment cal

⁴⁴ Cf. Benet XVI, Carta Encíclica *Caritas in Veritate*, 2009, n. 48.

⁴⁵ Cf. Gn 1,26-27.

⁴⁶ Cf. Joan Pau II, Exhortació Apostòlica *Ecclesia in Europa*, 2003, nn. 44-121.

⁴⁷ Cf. Benet XVI, Carta Encíclica *Spe salvi*, 30 de novembre de 2001.

⁴⁸ Cf. *Concili Provincial Tarraconense 1995. Documents i resolucions*, Barcelona 1996, res. 1.

que els cristians visquin, testimoniïn i practiquin l'Evangeli de l'esperança és el de la política i de les institucions responsables de l'elaboració de les lleis reguladores de la nostra vida social i econòmica. La nostra crida es dirigeix molt especialment als laics i laiques cristians que, com a presència de l'Església en el món secular, tenen el deure i el dret de participar en la vida pública segons els criteris ètics que dimanen de la seva fe i amb l'esperit que l'Església assenyala per a moments de grans canvis socials i polítics, a l'inici d'un nou mil·lenni.⁴⁹

Igualment veiem necessari el compromís laïcal en el doble repte de la inculcació de l'Evangeli i de l'evangelització de la cultura actual, així com en la tasca de formar la consciència social segons els criteris de la Doctrina Social de l'Església. És precisament en aquest camp de la realitat social i econòmica, on avui els cristians hem d'aportar la riquesa de la doctrina evangèlica i el nostre compromís moral, atesa la greu situació de crisi actual. En aquest sentit, el compromís dels cristians i la veu profètica de l'Església a Catalunya en favor dels més febles i necessitats de la societat no faltará.

Precisament recordant les arrels cristianes de Catalunya i els fruits que ja han donat, ens ho ha reclamat el sant Pare Benet XVI en la seva recent visita a l'Obra Benèfica Social del Nen Déu de manera ben emotiva, escoltant i fent-se molt proper als infants i joves discapacitats: «En aquests moments, en els quals moltes llars passen serioses dificultats econòmiques, els deixebles de Crist hem de multiplicar els gestos concrets de solidaritat efectiva i constant, manifestant així que la caritat és el distintiu de la nostra condició cristiana [...] *“Tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu”* (Mt 25,40). En aquesta terra, aquestes paraules de Crist han impulsat molts fills de l'Església a dedicar les seves vides a l'ensenyament, la beneficència o la cura dels malalts i discapacitats. Inspirats en el seu exemple, us demano que continueu socorrent els més petits i necessitats, donant-los el millor de vosaltres mateixos».⁵⁰

⁴⁹ Cf. Joan Pau II, Exhortació Apostòlica *Christifideles laici*, 30 de desembre de 1988; Carta Apostòlica *Novo millennio ineunte*, 6 de gener de 2001.

⁵⁰ Benet XVI, *Paraules durant la visita a l'Obra Benèfica Social del Nen Déu*, Barcelona 7 de novembre de 2010.

CONCLUSIÓ

[21] Fa vint-i-cinc anys, els nostres predecessors es van sentir cridats a posar en relleu les arrels cristianes de Catalunya i renovaren el compromís de l'Església en favor del nostre poble. Ara els pastors de les diòcesis amb seu a Catalunya sentim la urgència de revifar aquestes arrels, i d'impulsar noves iniciatives evangelitzadores, amb esperit de servei, per al bé del país, de la seva cultura, i sobretot de totes les persones que hi viuen. La recent visita del Sant Pare a Barcelona ens encoratja en aquest sentit missioner i ens indica nous camins per on progressar confiadament en aquest nostre intent.

La societat contemporània, com ens indicava ja el Papa Pau VI,⁵¹ vol testimonis més que no pas mestres, i si accepta els mestres ho fa en la mesura que són autèntics testimonis. És per això que proposem a tots els cristians un compromís renovat en la vivència de la fe i en la seva adhesió amorosa a l'Església, i demanem de no cansar-nos mai de predicar la Paraula de Jesucrist, en tota circumstància, anant a l'essencial del seu missatge d'amor. Tots necessitem viure amb més radicalitat i coherència el que prediquem, a fi que molts dels nostres coetanis puguin sentir-se atrets novament per Jesucrist i es descobreixin convidats a formar part activa de la comunitat dels seus deixebles.

[22] Som conscients de les mancances i els errors que, com a membres de l'Església, hàgim pogut cometre en un passat més o menys llunyà, i humilment en demanem perdó; però alhora som també conscients del paper insubstituïble que ha tingut l'Església i el cristianisme en la història mil·lenària de Catalunya, i estem convençuts que els cristians, guiats per la llum sempre actual de la Bona Nova del Senyor Ressuscitat, podem continuar contribuint-hi decisivament en el present i en el futur. Som fills d'una gloriosa tradició i ens sabem col·laboradors d'un apassionant projecte de Déu mateix, pel bé de tota la humanitat, en el present i en el futur. Som hereus d'una gloriosa tradició que ha arrelat en «una terra que, amb tota probabilitat, va acollir la predicació de Pau i que, posteriorment, fou regada per la sang del protomàrtir Fructuós, bisbe, i dels seus dos diaques, Auguri i Eulogi».⁵² És el Senyor qui ens obre els camins i és

⁵¹ Cf. Pau VI, Exhortació Apostòlica *Evangelii Nuntiandi*, 8 de desembre de 1975.

⁵² Els Bisbes de Catalunya, *Pau, Apòstol del nostre poble*, Claret, Barcelona, 2008, p. 3.

fidel a les seves promeses, que es realitzen en la feblesa de la nostra vida. Així ho proclamà sant Fructuós, inspirat per l'Esperit Sant, al moment de lliurar la seva vida: «No us mancarà pastor, i l'amor i la promesa del Senyor ja no podran fallir, ni en aquest món ni en l'altre. Perquè això que esteu veient és feblesa d'una hora».⁵³

Per això sentim la necessitat de recórrer amb fe i confiança a l'omnipotència de Déu en la pregària personal i comunitària, i de refermar els nostres llaços fraternals de comunió en el Senyor, en les nostres diòcesis i parròquies, en les nostres comunitats i en les nostres famílies, en les associacions i moviments. Només així podrem oferir respostes adequades perquè l'Església sencera es presenti al món contemporani amb una empena missionera capaç de promoure i dur a terme amb goig i encert la *nova evangelització* que el Senyor ens encomana als inicis d'aquest tercer mil·lenni de l'era cristiana.⁵⁴ Ens proposem i proposem a tot el poble cristià que peregrina a Catalunya, una nova primavera de l'esperit, una nova embranzida evangelitzadora al servei de tota la societat i una generosa entrega als més petits i necessitats: que cadascú en el seu entorn sigui flama ardent de fe i de caritat.

Que el Senyor beneeixi els nostres propòsits i la Mare de Déu, venerada a la nostra muntanya santa de Montserrat i als innumbrables santuaris de la nostra terra catalana, ens acompanyi i ens sostingui en el camí del servei al nostre poble!

ELS BISBES DE CATALUNYA

21 de gener de 2011

Festa dels sants màrtirs Fructuós, Auguri i Eulogi

Mons. Jaume Pujol i Balcells,

Arquebisbe de Tarragona i Primat, President de la Conferència Episcopal Tarraconense;

Cardenal Lluís Martínez i Sistach,

Arquebisbe de Barcelona;

Mons. Joan-Enric Vives i Sicília,

Arquebisbe-Bisbe d'Urgell;

⁵³ *Martiri dels sants Fructuós, Auguri i Eulogi*, dins *Actes dels màrtirs*, Proa, Barcelona, 1991, p. 123.

⁵⁴ Cf. Benet XVI, Carta Apostòlica en forma de Motu proprio *Ubicumque et semper*, 21 de setembre de 2010.

Mons. Xavier Salinas i Viñals, *Bisbe de Tortosa*;
Mons. Agustí Cortés i Soriano,
Bisbe de Sant Feliu de Llobregat;
Mons. Joan Piris i Frígola, *Bisbe de Lleida*;
Mons. Josep Àngel Saiz i Meneses, *Bisbe de Terrassa*;
Mons. Romà Casanova i Casanova, *Bisbe de Vic*;
Mons. Francesc Pardo i Artigas, *Bisbe de Girona*;
Mons. Xavier Novell i Gomà, *Bisbe de Solsona*;
Mons. Sebastià Taltavull i Anglada,
Bisbe auxiliar de Barcelona i
Mons. Salvador Cristau i Coll,
Bisbe auxiliar de Terrassa.